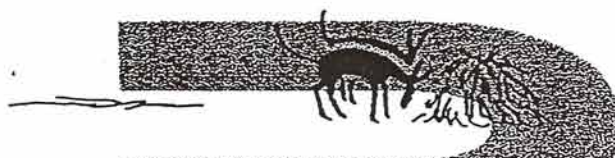
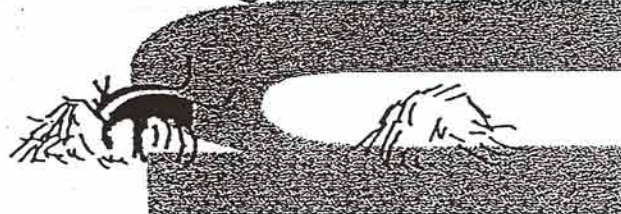
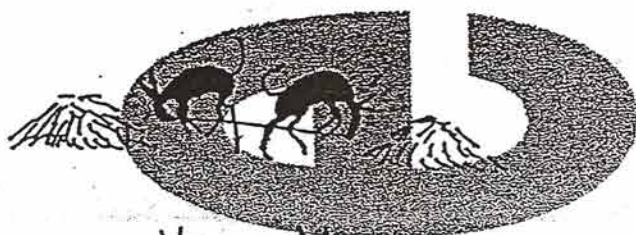
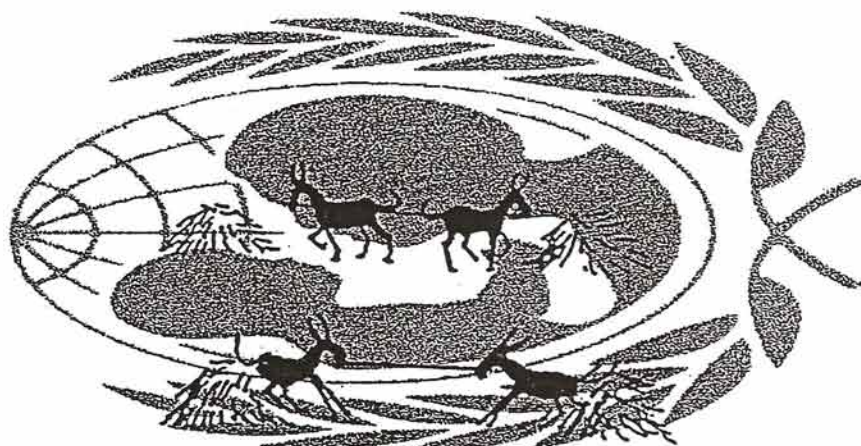

ALI POZNAŠ SVOJE

P
R
A
V
I
C
E

D
O
L
Ž
N
O
S
T
I

SLOVENSKI ODBOR ZA UNICEF

Uvod

Zakaj naj se otroci učijo o svojih pravicah?

Vsaka družba želi, da bi njeni otroci odrasli v sposobne in odgovorne državljane, ki bodo prispevali k blaginji njihove skupnosti. Vendar pa je na svetu veliko otrok, katerim so pravice zanikane in jim je zato veliko težje preživeti, se popolnoma razviti in aktivno sodelovati.

Povsod, v razvijajočih se in industrijsko razvitih deželah, se otroci vsak dan srečujejo z nasiljem na cesti, posiljevanjem z drogo, spolnim izkoriščanjem in zlorabo. Dolge ure opravljajo delo, ki pogosto škodi njihovemu zdravju, brez možnosti počitka in rekreacije.

Milijoni otrok začetega šolanja nikoli ne zaključijo. Celo v deželah, kjer skrbijo, da bi več otrok obiskovalo šolo, imajo otroci etničnih in jezikovnih manjšin ter otroci s posebnimi zahtevami manjšo možnost, da bi šolanje zaključili.

Preveč otrok še vedno umre za ozdravljivimi boleznimi. Preveč je podhranjenih otrok, čista voda in sanitarije so mnogokje še vedno sanje. V razvijajočih se in industrijsko razvitih deželah otroci plačujejo velik davek na onesnaženje zraka in okolja, ki ga še ne znamo oceniti.

Ponekod šoloobvezne otroke rekrutirajo v vojsko, jih mučijo, krivično kaznujejo, zapirajo in jim odrekajo njihove osnovne pravice.

Od otrok, katerim so zanikane osnovne potrebe in pravice, ne moremo pričakovati, da bodo odrasli v skrbne, delovne odrasle ljudi, ki bodo spoštovali pravice ostalih. Nasilje nad osnovnimi pravicami ne povzroča le osebnega trpljenja, ampak seje tudi seme za politične in socialne nemire.

Za osebni in globalni razvoj, morajo otroci po vsem svetu razumeti načelo pravic, da vedo, do katerih pravic so upravičeni in jih spoštovati ter sočustvovati z vsemi, ki so jim te pravice zanikane.

Spoznavanje Konvencije o otrokovih pravicah je zelo pomembno za razvoj otrok.

Aktivnosti za spoznavanje Konvencije o otrokovih pravicah

Aktivnost 1. Želje in potrebe

Potek:

1. korak: Sodelujoče razdelite v skupine po štiri. Vsaki skupini razdelite karte "Želje in potrebe". Pustite jim nekaj minut časa, da se odločijo za štiri stvari, ki jih bodo dodali seznamu.
2. korak: Vsaki skupini razložite, da bo dobila le nekaj od stvari, ki jih želijo in potrebujejo. Vsaki skupini daj eno igralno kocko. Vsak član skupine jo lahko meče le enkrat. Izkupiček štirih metov da število kart "Želja in potreb", ki jih skupina lahko obdrži. Vsaka skupina po lastni presoji izloči potrebno število kart.
3. korak: Na koncu naj poroča o:
 - ⇒ Kakšno število potreb in/ali želja smejo obdržati;
 - ⇒ Katere karte so sklenili obdržati;
 - ⇒ Zakaj so se tako odločili;
 - ⇒ Ali so se za katero karto težko odločili?
4. korak: Pogovorite se o teh vprašanjih:
 - ⇒ Ali imajo vse skupine v družbi enake želje in potrebe?
 - ⇒ Če ne, zakaj razlika?
 - ⇒ Ali je narobe, da obstajajo te razlike?

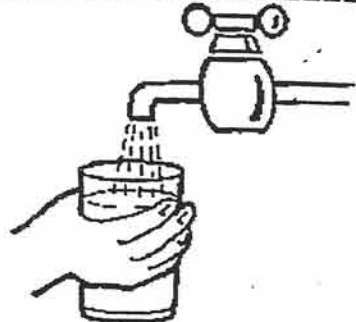
Nadaljne aktivnosti: Sprašuj mlade ljudi po njihovi definiciji "pravic". Napišejo naj seznam pravic, ki so po njihovem mnenju osnovne za njihovo starost. Pri tem naj za izhodišče uporabljajo karte želja in potreb. Seznam naj primerjajo s Konvencijo o otrokovih pravicah.

Preberi študijski primer "Čista voda za vas", da vidiš, kako je skupina otrok iz Ugande poskrbela za eno osnovnih človekovih potreb.

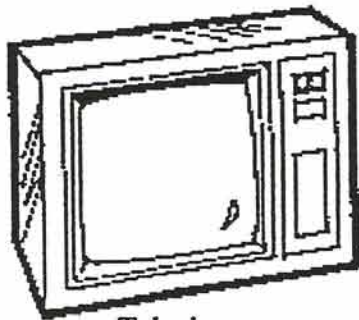
Karte želja in potreb

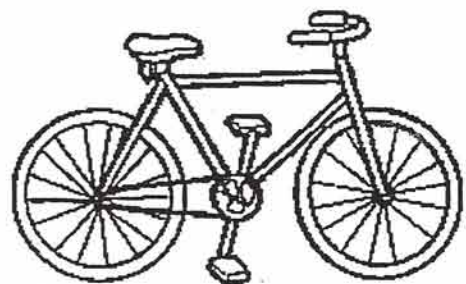
Zdrava hrana

Čista voda

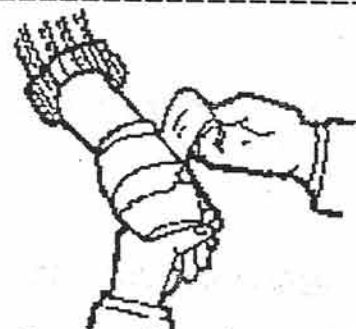
Televizor

Kolo

Možnost izražanja svojega mnenja in biti poslušan

Medicinska pomoč (v primeru, da jo potrebuješ)

Karte želja in potreb

Lastna soba

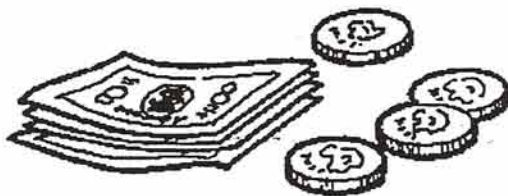
Slaščice

Zaščita pred diskriminacijo

Izobraževanje

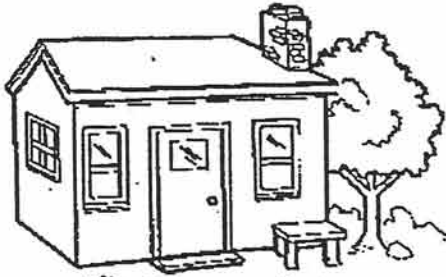
Žepnina

Počitnice

Karte želja in potreb

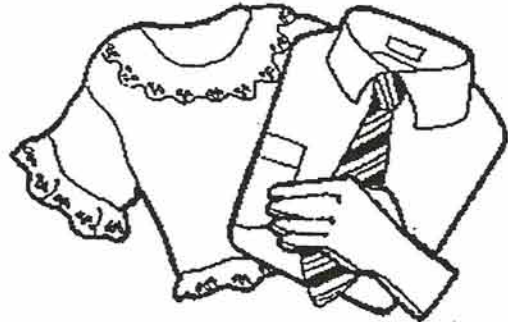
Dostojno bivališče

Možnost verovanja v svojo vero

Osebni računalnik

Oblačila po zadnji modi

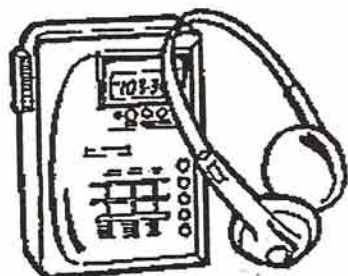
Čisti zrak

Zaščita pred zlorabo in zanemarjanjem

Karte želja in potreb

Lasten radio (Walkman,...)

Igrišča in rekreacijski centri

Ukrepanje v Ugandi

Čista voda za vas

V vasi Bbira, severo-zahodno od Kampale je vir pitne vode, ki ga obilno napaja kapnica. Ob deževjih voda priteka iz sosednjih hribov in se kopiči v plitvem jezercu. Ljudje iz vasi vsak dan s posodami prihajajo po vodo za kuho, pitje in pranje. Do nedavnega ni bilo nič nenavadnega, da se je v jezercu hladilo in pilo vodo govedo in perutnina. To isto vodo so za svoje potrebe uporabljali v celotni skupnosti, ki vključuje 600 osnovnošolcev. Potem pa so otroci sklenili narediti vse, da bi zaustavili to zdravstveno tveganje.

Otroci so se vključili v zdravstveno vzgojni projekt "Otrok otroku". V šoli so se učili o pogojih za zdravje, kot splošna čistoča, prehranjevanje in uporaba naravnih zdravilnih sredstev. S pomočjo učiteljev so ugotovili, da je ohranitev čiste vode njihov glavni problem. Izdelali so načrt dejavnosti za rešitev problema.

Najprej so vodja skupnosti opozorili na problem nečiste vode, ki ob uživanju lahko povzroči razna obolenja. Vodja skupnosti je nato priredil srečanje, na katerem so otroci problem predstavili vsem. Recitali so pesmi in igre z vsebino, ki je še posebej opozorila na pomembnost čiste vode.

Vsi v skupnosti so se pogovarjali o pomenu predstave otrok. Odrasli in

otroci so se kmalu zbrali in očistili jezerce rastlinja in odpadkov, okoli jezera pa postavili močno ograjo, ki je zadrževala živali. Ko je bilo delo končano, so dosežek proslavili z glasbo in pesmijo.

Ob delu so otroci odraslim razlagali o zdravju in starši so bili zadovoljni, ko so opazovali svoje otroke v vlogi sposobnih in dejavnih članov skupnosti. V delu države, kjer so otroci pogosto bolj izobraženi od svojih staršev, je vloga otrok, ki osveščajo o zdravju, zelo pomembna.

Ta vloga se ni končala samo s čiščenjem in ograjevanjem jezera. Otroci Bbire so se odločili še naprej poučevati odrasle in mlajše, kako morajo uporabljati vodno zajetje, da bo ostalo čisto.

S tem, ko so otroci ugotovili, kaj je najnujnejše za zagotovitev zdravja celotne skupnosti in s tem, ko so se lotili praktične akcije, so pripomogli k ohranjanju zdravja in življenja v skupnosti.

Aktivnost 2. Spoznavanje pravic

Namen: Vzpodbijanje mladih, da dobro spoznajo in premislijo člene Konvencije o otrokovih pravicah.

Materiali: Fotokopije "Karte pravic" Konvencije o otrokovih pravicah, velik list papirja, škarje in lepilo. Za primerjavo morajo biti na voljo tudi kopije Konvencije o otrokovih pravicah.

Navodilo za vodjo skupine: pri tej aktivnosti je vključenih le 36 "Grozdnih kart", to je 36 členov Konvencije o otrokovih pravicah. To so člani, ki imajo opravka s konkretnimi situacijami, ki jih bodo mladi takoj spoznali kot pomembne za njihovo bivanje.

Člani Konvencije, predstavljeni na kartah so predstavljeni z drugimi besedami.

Zaporedje "Grozdnih kart" ni v pravem zaporedju. To je zaradi poenostavitve fotokopiranja za Aktivnost 5.

Potek:

1. korak: Izrežite 36 "Kart otrokovih pravic" in jih razdelite sodelujočim, vsakemu po eno. V primeru, da šteje skupina več kot 36 članov, naj nekateri delajo v parih, če jih je manj kot 36, potrebno število kart izločite. Prepričajte se, da vsi sodelujoči razumejo vsebino svoje karte.

2. korak: Vsi naj vstanejo, se pomešajo med seboj. Med seboj naj si razlagajo vsebino svojih kart. Če se dvema sogovornikoma zdi, da imata njuni karti nekaj skupnega, oz. spadata skupaj, naj tvorita "grozd".

Še naprej v grozdu hodita po prostoru. Grozd se lahko še neomejeno povečuje, če se sodelujočim zdi, da njihove karte opisujejo sorodne pravice.

3. korak: Ko se igra nadaljuje, se grozd lahko razbije, posebej, če se posameznim članom grozda zdi, da njihove karte opisujejo drugo kategorijo pravic. Nekateri mladi bodo mogoče ugotovili, da so ostali sami in ne pripadajo nobenemu grozdu. Vzpodbijajte razpravo in pogajanje.

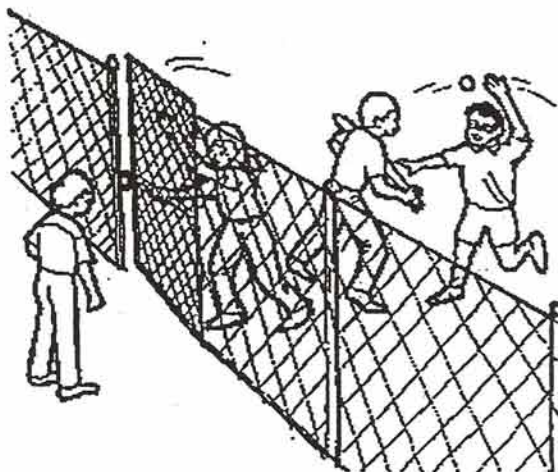
4. korak: Ko so grozdi izdelani in ni nobenega premika več, naj se grozdi poimenujejo npr. "Zdravje", "Izobraževanje", "Izražanje", ...

5. korak: Grozdi naj se vsedejo skupaj. Zaporedoma naj predstavijo svoja poimenovanja in v kratkem razložijo vsebino členov, ki spadajo v njihovo kategorijo. Po končani predstavitvi naj učitelj, vodja skupine ali predstavniki grozdov nalepijo karte na velike liste papirja.

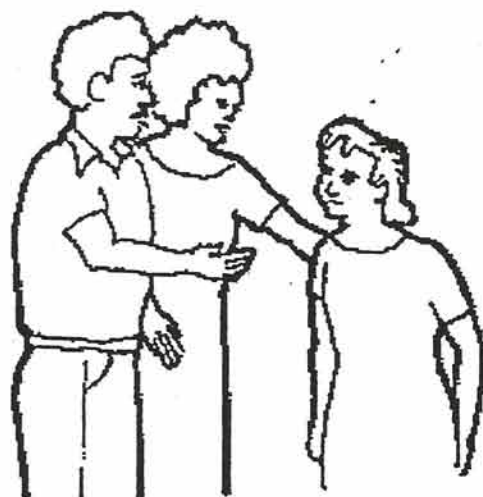
6. korak: Razpravljajte o sledečih vprašanjih:

- Je bilo katerim pravicam težje poiskati sorodno kot drugim? Katerim in zakaj?
- Kateri so pglavitni tipi pravic, ki jih zagovarja Konvencija o otrokovih pravicah?
- Ali se katerim pravicam posveča več pozornosti kot ostalim? Če je tako, zakaj naj bi bilo tako?
- Ali se vam zdi, da bi katerim pravicam morali posvečati več pozornosti? Katerim?
- Ali so iz Konvencije izpuščene katere pravice, za katere menite, da bi morale biti vključene?
- Ali bi katerim pravicam dali prednost, ali so vse enako pomembne?

Karte otrokovih pravic

2. člen: Vsem otrokom enake pravice, vsi otroci naj bodo varovani pred vsemi oblikami diskriminacije.

5. člen: Država mora spoštovati pravice in dolžnosti staršev, da na način, ki je prilagojen otrokovim zmožnostim zagotovijo usmerjanje otroka glede uveljavljanja njegovih pravic.

2. člen: Vsak otrok ima pravico do življenja, država pa ima nalogo, da zagotovi otrokovo preživetje in razvoj.

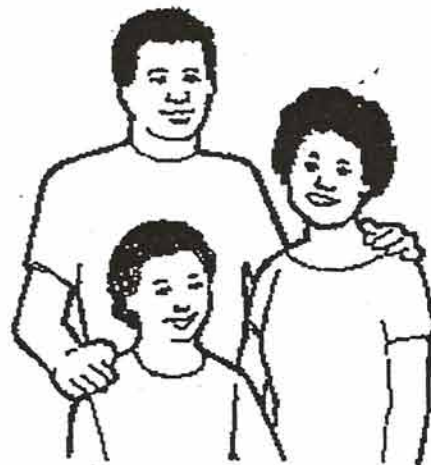
7. člen: Vsak otrok ima pravico do imena in narodnosti, poznati svoje starše in biti v njihovem skrbstvu.

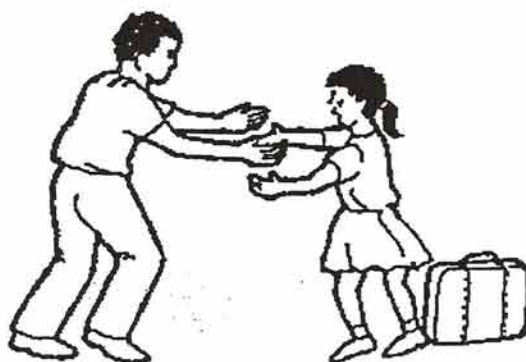
Karte otrokovih pravic

8. člen: Naloga države je, da varuje in če je potrebno, znova vzpostavi otrokovo identiteto. To zajema ime, narodnost in družinske vezi.

9. člen: Otrok ima pravico živeti s starši, razen, če to ni v njegovo korist. Če je otrok ločen od enega ali obeh staršev, ima pravico do vzdrževanja stikov.

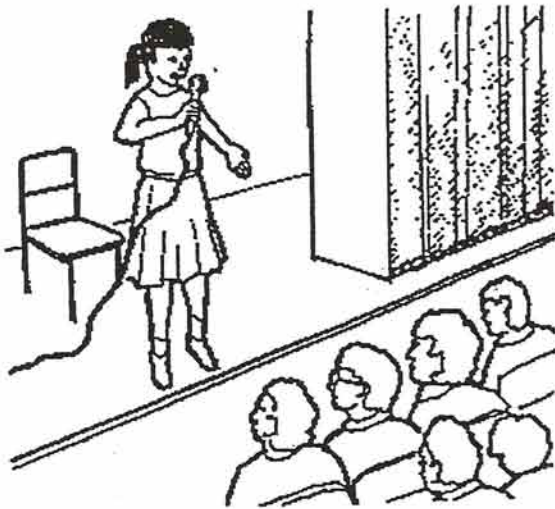
10. člen: Otroci in starši imajo za ponovno srečanje in združitve družine pravico zapustiti ali vstopiti v katero koli državo.

11. člen: Država ima nalogo preprečevati in razjasnjevati ugrabitve ali nezakonito premeščanje in nevračanje otrok iz tujine.

Karte otrokovih pravic

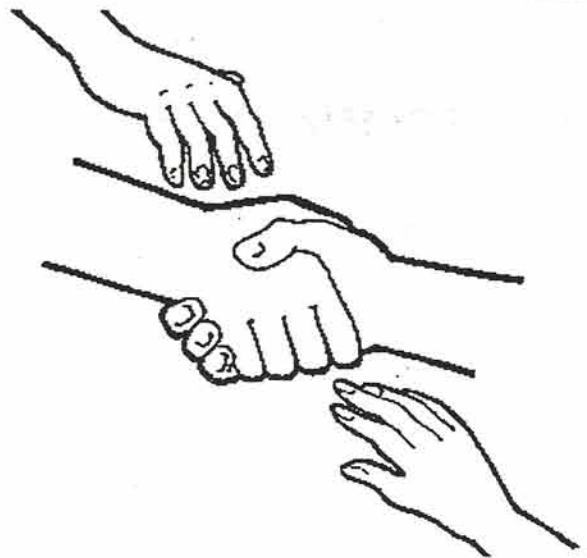
12. člen: Otroci imajo pravico prostega izražanja mnenj o vsem, kar je v zvezi z njimi.

13. člen: Otroci imajo pravico do svobodnega izražanja, to je iskanja, sprejemanja in širjenja informacij ne glede na meje.

14. člen: Otroci imajo pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi pod ustreznim vodstvom staršev.

15. člen: Otroci imajo pravico do medsebojnega združevanja in mirnega zbiranja.

Karte otrokovih pravic

16. člen: Otroci imajo pravico do zaščite pred motenjem zasebnosti, družine, doma, dopisovanja in nezakonitega napada na njegovo čast in ugled.

17. člen: Otroci naj imajo dostop do informacij domačih in mednarodnih virov, zlasti tistih, ki so usmerjeni v krepitev njegove blaginje ter zdravja.

18. člen: Oba starša imata enako odgovornost za otrokovo vzgojo in razvoj, kar mora podpirati država.

19. člen: Otroci naj bodo zavarovani pred zlorabo in zanemarjanjem. Države morajo izvajati programe za preprečevanje zlorab in zdravljenje tistih, ki so bili trojčeni.

Karte otrokovih pravic

20. člen: Otroci brez družine imajo pravico do posebnega varstva in pomoči, to je posvojitev oz. nastanitev v primernih ustanovah, glede na otrokovo kulturno, versko, etnično poreklo.

21. člen: Kjer sistem dovoljuje posvojitve, morajo biti otrokove koristi poglavitno vodilo.

22. člen: Otroci begunci oz. tisti, ki prosijo za status begunca, so upravičeni do posebnih privilegijev.

23. člen: Prizadeti otroci imajo pravico do posebne skrbi, izobraževanja in usposabljanja, ki jim bo omogočilo polno in dostojno življenje v razmerah, ki vzpodbujajo samozavest in lajšajo dejavno udeležbo v družbi.

Karte otrokovih pravic

25. člen: Otrok, ki so ga zaradi skrbi, zaščite ali oskrbe njegovega telesnega ali duševnega stanja preskrbeli pristojni organi, ima pravico do občasne preverbe postopka.

26. člen: Otroci imajo pravico do socialnega varstva, ki vključuje tudi socialno zavarovanje.

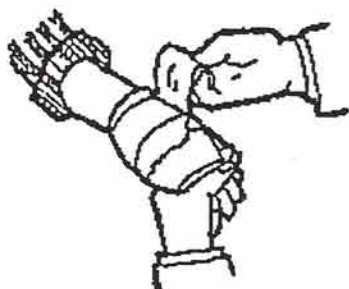
29. člen: Izobraževanje naj razvija otrokovo osebnost, nadarjenost, umske in telesne sposobnosti. Otroci naj se pripravljajo na odgovorno sodelovanje v svobodni družbi in krepijo svojo kulturo in kulturo drugih.

34. člen: Otroci naj bodo zavarovani pred spolnim izkoriščanjem in zlorabo, vključno s prostitucijo in vpletenost v pornografijo.

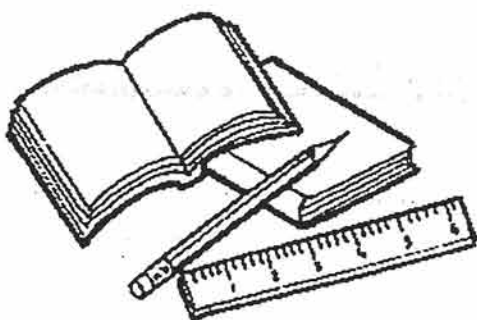
Karte otrokovih pravic

24. člen: Otroci imajo pravico do najvišje ravni zdravstvenih standardov in storitev ustanov za zdravljenje bolezni in rehabilitacijo.

27. člen: Otroci imajo pravico do življenske ravni, ki ustreza njegovemu telesnemu, umskemu, duhovnemu, moralnemu in družbenemu razvoju. Starši imajo prvenstveno odgovornost za zagotovitev te ravni. Naloga države je, da pri tem pomaga.

28. člen: Otroci imajo pravico do izobraževanja. Osnovna šola naj bi bila brezplačna in obvezna. Srednješolsko in višješolsko izobraževanje naj bi bilo omogočeno vsakemu otroku. Šolska disciplina naj bo skladna z otrokovimi pravicami in dostojanstvom.

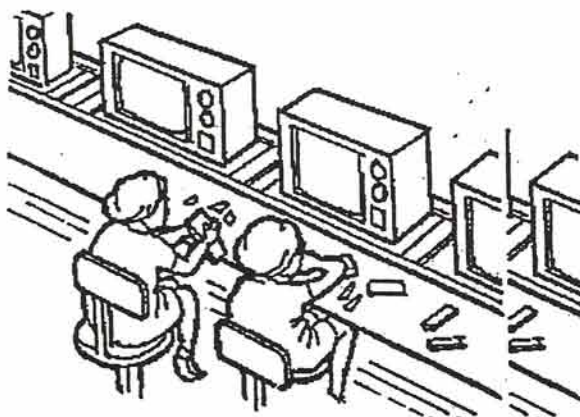
30. člen: Otroci manjšinskih skupin imajo pravico do uživanja svoje kulture, veroizpovedi in do uporabe svojega jezika.

Karte otrokovih pravic

31. člen: Otroci imajo pravico do počitka, prostega časa, igre in sodelovanja pri kulturnih in umetniških dejavnostih.

32. člen: Otroci so zaščiteni pred ekonomskim izkoriščanjem in opravljanjem kateregakoli dela, ki ogroža njegovo zdravje in razvoj. Država mora določiti najnižjo starostno mejo za zaposlovanje in regulirati delovne pogoje.

33. člen: Otroci imajo pravico do zaščite pred uživanjem mamil, sodelovanjem v pridelavi in trgovini s takimi snovmi.

38. člen: Otroci do 15. leta ne smejo neposredno sodelovati v oboroženem boju. Otroci, ki jih je prizadel oborožen spopad so deležni posebnega varstva in skrbi.

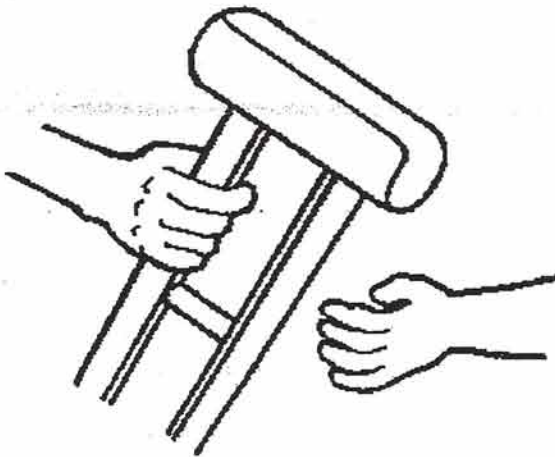
Karte otrokovih pravic

35. člen: Država naj stori vse potrebno, da preprečeni prodajo, trgovanje in ugrabitve otrok.

37. člen: Noben otrok naj ne bo izpostavljen mučenju, nečloveškemu ravnanju ali kaznovanju in nezakonitemu odvzemu prostosti. Smrtna kazen ali dosmrtni zapor naj se ne izreče za otroke do 18. leta starosti. Otrok, ki mu je odvzeta prostost, ima pravico do pravne pomoči in stika z družino.

39. člen: Otroci, ki so bili žrtve oboroženega boja, mučenja, zanemarjanja in izkoriščanja, naj bodo deležni ustreznih ukrepov za čim prejšnje okrevanje.

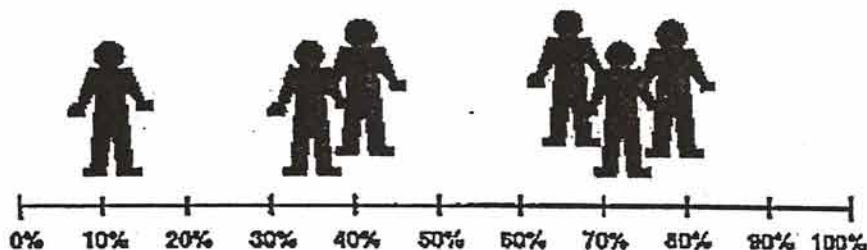
40. člen: Otroci, ki so prekršili zakon, imajo pravico do pravne pomoči in do ravnanja, ki je v skladu z njihovim občutkom za dostojanstvo in vzpodbuja njegovo ponovno vključevanje v družbo.

Aktivnost 3. Razvrščanje

Namen: Seznaniti mlade s statistiko o zdravju, izobraževanju in življenjski ravni, ki so osnovne pravice Konvencije o otrokovih pravicah.

Materiali: Na šolsko tablo, na zid ali tla narišite črto in jo razdelite na deset delov po 1 meter. Označite dele z 0%, 10%, 20% in naprej do 100%.

Potek:

1. korak: Skupini razložite, da boste prebrali nekaj statističnih podatkov, pomembnih za otrokove pravice. Vsaki trditvi bo sledilo vprašanje. Ko sodelujoči slišijo trditev in vprašanje, naj se postavijo na tisto mesto na črti, ki po njihovem mnenju kaže pravilno rešitev.

Primeri vprašanj:

1. Pred 50. leti je imelo manj kot 10 odstotkov vaških družin dostop do čiste pitne vode. Kakšen je po tvojem mnenju ta odstotek danes?

Odgovor: Skoraj 60 odstotkov.

2. UNICEF si je zadal cilj, da bo do leta 1990 80 odstotkov otrok cepljenih proti boleznim, za katere obstaja cepivo.

a) Kakšen odstotek otrok v obsaharski Afriki je po tvojem mnenju cepljenih proti ošpicam danes?

Odgovor: 46 odstotkov.

b) Kakšen odstotek otrok v Vzhodni Aziji je po tvojem mnenju cepljenih proti ošpicam danes?

Odgovor: 79 odstotkov.

c) Kakšen odstotek otrok v Italiji je po tvojem mnenju cepljenih proti ošpicam danes?

Odgovor: 50 odstotkov.

3. V Avstraliji, Kanadi in Veliki Britaniji živi v revščini 10 odstotkov otrok. V Franciji, na Nizozemskem in Švedski živi je teh otrok 5 odstotkov. Koliko otrok po tvojem mnenju živi v revščini v Združenih državah Amerike?

Odgovor: 20 odstotkov.

4. V Siriji je leta 1960 osnovno šolo obiskovalo 39 odstotkov deklic. Kakšen je po tvojem mnenju ta delež danes?

Odgovor: 94 odstotkov.

5. Na Srednjem Vzhodu 3 države namenijo 40 odstotkov državnega proračuna za obrambo. Kakšen delež državnega proračuna je po tvojem mnenju namenjenega za zdravstvo?

Odgovor: Med 1 in 7 odstotkov 6.

6. Povprečno kakšen odstotek letnega proračuna vlade držav v razvoju potrošijo za prehranjevanje, čisto vodo, skrb za zdravje in izobraževanje?

Odgovor: 10 odstotkov.

7. Kakšen odstotek izvoza blaga in storitev v petih glavnih deželah Južne Amerike gre na račun vračanja dolga do tujine?

Odgovor: Med 25 in 33 odstotki.

8. Kakšen odstotek pomoči za prehranjevanje, čisto vodo, skrb za zdravje in izobraževanje pošljejo razvite dežele deželam v razvoju?

Odgovor: 10 odstotkov.

9. Kadilci v Evropi za nakup cigaret potrošijo 50 bilionov US\$. Kakšen odstotek tega denarja bi po tvojem mnenju potrebovali za cepljenje otrok pred nalezljivimi boleznimi, zmanjšanje števila podhranjenih otrok za polovico, dostopnost čiste vode in zdravstvene oskrbe vsem skupnostim, nudenje pomoči za načrtovanje družine in omogočenje osnovne izobrazbe?

Odgovor: 50 odstotkov.

Aktivnost 4. Neenakopravnost

Namen: Otrokom simulirati izkušnjo biti prikrajšane za izobraževanje

Materiali: Po en list papirja in svinčnik za vsakega udeleženca.

Potek:

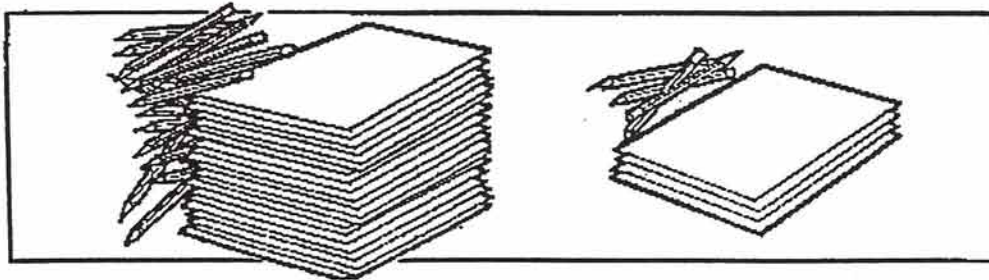
1. korak: Mladi naj s kredo ali trakom na tleh označijo pravokotnik v velikosti ene osmine prostora. (Širina pravokotnika je pol polovične širine, dolžina pa četrtna dolžine prostora.)

Opcija: Če je v prostoru premakljivo pohištvo, naj skupina premakne $\frac{1}{8}$ vseh klopi, miz ali stolov v prostor, ki pokriva $\frac{1}{8}$ prostora, ostalo pa pustite v večjem prostoru.

2. korak: Vsi sodelujoči naj liste papirja in svinčnike položijo na dva kupa. En kup naj vsebuje $\frac{1}{8}$ vseh listov in svinčnikov, drug kup pa $\frac{7}{8}$.

3. korak: Tudi sodelujoči naj se razporedijo v dve vrsti v enakem razmerju.

4. korak: Mladi iz manjše skupine naj se posedejo v večji del prostora, iz večje skupine pa v manjši del. (Mladi naj se sami odločijo, kako se bodo razporedili. Listov in svinčnikov še ne razdeljujte!)

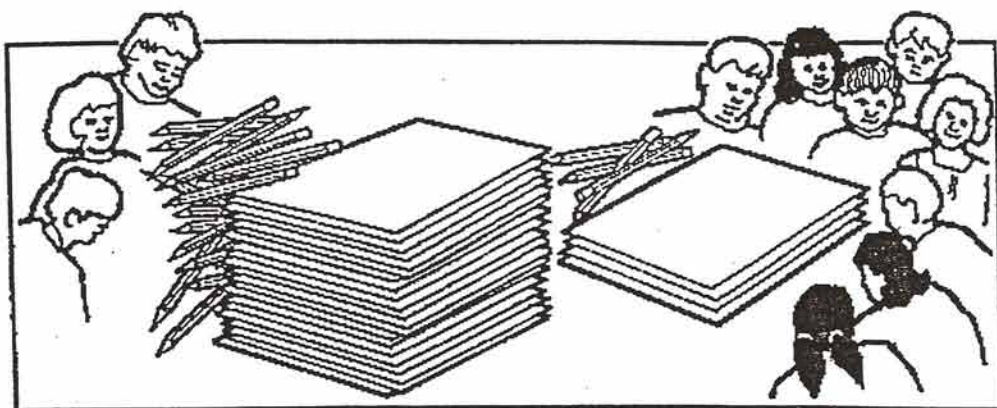
5. korak: Vsem povejte, da bodo reševali test iz slovnice in matematike. Ta test je zelo pomemben, saj bo od števila doseženih točk odvisno, ali jim bo dovoljeno nadaljevati izobraževanje. (Lahko jim razložite, da bo od števila točk odvisno, ali bodo napredovali v višji razred, bodo ustrezali pogojem za zaposlitev ali napredovanje v službi, odvisno od tega, kar je za skupino najprimernejše.) Pogoje za napredovanje bodo zadovoljili le, če bodo pravilno rešili 70 ali več odstotkov testa. Razložite, da boste narekovali 10 besed in deset matematičnih problemov. Sodelujoči naj odgovore zapisujejo na svoj list papirja.

6. korak: Razdelite večji kup papirja in svinčnikov med manjšo skupino in manjšega med večjo skupino sodelujočih.

Na primer, v skupini je 32 sodelujočih.

Štirje sodelujoči bodo sedeli v večjem delu prostora in bodo prejeli 28 listov papirja in 28 svinčnikov.

28 sodelujočih pa bo sedelo (ali stalo) v manjšem delu, s 4 listi papirja in 4 svinčniki.

Vsako pripombo preslišite ali odpravite z odgovorom : "S tem, kar imate, naredite najbolje, kar morete." Prehajanje ali jemanje listov oz. svinčnikov iz večje v manjšo skupino je prepovedano.

7. korak: Začnite z narekom besed. Narekujte kar hitro, vendar tako, da bodo tudi člani večje skupine lahko pisali. Nato hitro začnite z narekom matematičnih enačb:

Predlagane besede: (so lahko katere koli besede, ki ustrezajo starosti skupine)		Predlagane matematične enačbe (so lahko katere koli enačbe, ki ustrezajo starosti skupine)		
izobraževanje	poštenost	$14 + 14 = ?$	$32 - 4 = ?$	$8 \times 4 = ?$
enak	skupina	$13 + 87 = ?$	$100 - 25 = ?$	$25 \times 3 = ?$
deliti	problem	$50 + 27 = ?$	$18 - 14 = ?$	$7 \times 9 = ?$
sodelovati	protest	$21 + 7 = ?$		
pravica	kultura			

8. korak: Liste poberite in ugotovite, kdo je test opravil pozitivno in kdo ne. Verjetno bodo vsi v manjši skupini dobro opravili, v večji pa bodo verjetno redki, ki bodo imeli 70 odstotni rezultat. Razglasite imena sodelujočih, ki napredujejo, pohvalite jih za dobro opravljeno delo.

9. korak: Sedaj bodo sodelujoči verjetno imeli kakšne pripombe na pogoje, ki so jih imeli med testom. Razložite jim, da je bil to praktični primer, da spoznajo, kaj pomeni biti diskriminiran pri izobraževanju. S skupino se pogovorite o naslednjih vprašanjih;

- Kako so se mladi v večji skupini počutili med testom? Zakaj?
- Kakšno strategijo je ubrala večja skupina, da bi vsi uspeli rešiti test?
- Kako so se mladi v manjši skupini počutili med testom? Zakaj?
- Kaj so si člani večje skupine želeli narediti v odgovor nepravični situaciji? Kaj so resnično naredili?
- Kaj so si člani manjše skupine želeli narediti v odgovor nepravični situaciji? Kaj so resnično naredili?
- Kaj bi se zgodilo z uspehom otrok iz večje skupine, če bi se taka nepravična razdelitev ponavljala dalj časa?
- Kaj bi se zgodilo z uspehom otrok iz manjše skupine v enakem primeru?

Sodelujočim povejte, da je ta simulacija izdelana na osnovi statistike iz Južne Afrike (v sredini 80.-ih), kjer je rasna diskriminacija posebej izrazita. V tem času je bilo v državi 1/8 vseh prebivalcev belcev. Stroški za izobraževanje temnopolnih šoloobveznih otrok so šteli 1/8 stroškov, ki jih je država namenila za izobraževanje belcev.

Aktivnost 5. Pravice se povezujejo

Namen: Pomagati mladim, da spoznajo povezave med različnimi pravicami in vpliv povezav na življenje otrok; vzpodbujati razmišljanje o posledicah zanikanja pravic in jih soočiti s tem, da se to lahko zgodi na katerem koli delu sveta.

Materiali:

Za 1. in 2. korak: eno kopijo "Kart otrokovih pravic" s členi Konvencije o otrokovih pravicah 24, 27, 28, 30, 31, 32, 33 in 38. Osem kart "Otroci sveta", ki opisujejo osebne zgodbe.

Za 3. in 4. korak: Dodatnih osem zgoraj omenjenih kopij "Kart otrokovih pravic".

Potek:

1. korak: Sodelujoči naj tvorijo pare. Vsakemu paru dajte; a) eno osmih "Kart otrokovih pravic" ali b) eno osmih kart "Otroci sveta". (Če skupina šteje manj kot 32 sodelujočih, naj nekateri delajo sami.)

2. korak: Pari se naj se gibljejo po prostoru in si med seboj berejo karte. Primerjajo naj člene Konvencije o otrokovih pravicah z osebnimi zgodbami in nato tvorijo dvojne pare v skupino štirih.

3. korak: Ko so štirke izdelane, skupaj sede par z "Kartami otrokovih pravic". Sedečemu paru dajte dodatnih 8 kopij členov Konvencije o otrokovih pravicah.

4. korak: Ostala dva, ki imata karte "Otroci sveta" in predstavljata "otroka", obiščeta vse sedeče pare v prostoru in se z njimi pogovarjata o tem, ali je kakšna zveza med "otrokovo" zgodbo in členi Konvencije. (Glej primer spodaj.)

Ob vsaki novi povezavi med "otrokovo" zgodbo in členom Konvencije, par, ki predstavlja "otroka", prejme kopijo tega člena.

5. korak: Ko so izdelane vse mogoče povezave, se skupine pogovarjajo o vrstah pravic, ki so jih našli.

Primer:

Pri tej aktivnosti eden o otrok prebere zgodbo:

"Ker naša družina živi daleč od zdravstvenega centra, kot otrok nisem bil cepljen proti ozdravljivim boleznim. Sedaj sem star 8 let in imam otroško paralizo."

Ta zgodba je povezana s 24. členom Konvencije o otrokovih pravicah, ki razlaga otrokovo pravico do najvišje ravni zdravstvenih standardov in storitev ustanov za zdravljenje bolezni in rehabilitacijo.

V nadaljnjem pogajanju z ostalimi člani skupine lahko najdemo povezave med to zgodbo in naslednjimi členi Konvencije:

Člen 28, pravica do izobraževanja; neustrezna zdravstvena oskrba, lahko vpliva na otrokov razvoj in s tem sposobnost za izobraževanje.

Člen 32, pravica do zaščite pred ekonomskim izkoriščanjem; če otrok mora delati, je bolj izpostavljen škodljivim vplivom in ima manj priložnosti, da bi se zdravil v bolnišnici.

Aktivnost 5. **Pravice se povezujejo**

Karte Otroci sveta

Ker naša družina živi daleč od zdravstvenega centra, kot otrok nisem bil cepljen proti ozdravljivim boleznim. Sedaj sem star 8 let in imam otroško paralizo.

Moji bratje hodijo v osnovno šolo. Jaz sem samo deklica in me družina potrebuje za pomoč doma. Tako ne morem obiskovati šole. Stara sem 7 let.

Stara sem 16 let in vsak dan hodim v šolo. Ko pridem domov, do večera pomagam v trgovini svojih staršev. Potem pojem kosilo, pomijem posodo in popazim na mlajšega brata in sestro, dokler starša ne zapreta trgovine. Po tem, ko gresta mlajša otroka spat, poskušam narediti domačo nalogo, a sem navadno preutrujena in prej zaspim.

Star sem 9 let. Moja družina nima veliko denarja. Živimo v dveh manjših sobah, vodo nosimo iz kilometer oddaljenega vodnjaka. Hiše v naši vasi nimajo stranišč, zato uporabljajo jamo na koncu ulice.

Aktivnost 5. **Pravice se povezujejo**

Karte Otroci sveta

Star sem 13 let in moja domovina se že 3 leta bojuje za obmejno ozemlje s sosednjo državo. K nam domov je prišel vojak ter dejal, da sem dovolj velik in močan, da se jim pridružim in se borim za domovino.

Star sem 10 let in govorim jezik, ki ga govorijo moji starši in stari starši in so ga v moji družini vedno govorili. V šoli noben učitelj ne govori mojega jezika, niti mi ne dovolijo, da bi ga govoril sam - pravijo, da se moramo vsi naučiti njihov jezik.

V tovarni preprog sem začela delati pri 9. letih po 12 ur na dan. Danes sem stara 12 let in lastnik tovarne hoče, da bi vsak dan delala še dlje.

Star sem 15 let in živim v vlemestu. Mnogo mojih prijateljev njuha lepilo. Tudi sam sem poskusil in sedaj to počnem skoraj vsak dan. Včasih nas z mesta, kjer se dobivamo, preženejo policaji.

Aktivnost 6.

Strip o pravicah v navskrižju

Namen: Mlade opozoriti, da so pravice različnih posameznikov lahko tudi v navskrižju, jih vzpodbujati k temu, da bodo razumeli vpliv navskrižij med pravicami in razmišljali o poteh za rešitev.

Materiali: Kopijo enega stripa pravic v navskrižju za vsako skupino štirih sodelujočih.

Potek:

1. korak: Pojasnite mladim, da bodo prišli v stanja, ko se pravica enega ne bo ujemala s pravico drugega. Na primer, otrok, ki misli, da z rasističnimi komentarji izraža pravico do svobode izražanja, s tem načne navskrižno stanje do drugega otroka, ki ima pravico zaščite pred diskriminacijo.

Dogaja se tudi, da ljudje enako pravico razlagajo na različne načine. Odrasel lahko meni, da ima otrok pravico do zaščite pred zlorabo, pa vendar meni, da ni nič narobe, če otroka natepe, če le ta naredi kaj narobe. Otroku lahko vsak tepež občuti kot telesno zlorabo.

2. korak: Mladi naj se združijo v skupine štirih. Vsaki skupini dajte kopijo enega stripa. Pustite jim nekaj minut za preučevanje situacije v stripu z poudarkom na:

- Kakšni so načini za razrešitev navskrižja?
- Katera rešitev se vam zdi najboljša?
- Katera rešitev je po vašem mnenju najbolj realna?
- Ali je kakšna rešitev, kjer bi bili obe stranki zadovoljni?

3. korak: Posamezne skupine naj dokončajo strip na način, ki predstavlja najboljšo možno rešitev, ki je hkrati realna in dosegljiva.

4. korak: Dokončane stripe razobesite po prostoru. Sodelujočim dajte čas, da si ogledajo vse stripe.

5. korak: Preglejte vsako zgodbo in rešitve, pri katerih so bile upoštevane pravice obeh strank.

Varianta: Nekatere skupine bodo hotele narisati več kot en izid ene situacije.

Mladi lahko izdelajo strip s pravicami, ki prihajajo v navskrižje v vsakdanjem življenju.

28. člen Konvencije o otrokovih pravicah pravi, da imajo otroci pravico do počitka in igre.
31. člen Konvencije o otrokovih pravicah pravi, da imajo otroci pravico do počitka in igre.

 Izkijuci radio! Jutri pišem kontrolno naloge!	 Ves dan sem delal. Hočem se razvedriti in poslušati glasbo. Ti se vedno učiš!	

12. in 13. člen Konvencije o otrokovih pravicah
do izražanja mnenja in dostopa do informacij.
18. člen Konvencije o otrokovih pravicah pravi, da sta starša odgovorna za otrokovo vzgojo in razvoj.

 Ni mi všeč, da greš zvečer tolkokrat v mesto. To ni varno!	 Druženje z vrstniki je zame zelo pomembno. Delo, ki ga opravljamo lahko koristi vse skupnosti.	

24. člen Konvencije o otrokovih pravicah govoriha o tem, da morajo
zdravja in zaščite pred onesnaževanjem okolja.
27. člen Konvencije o otrokovih pravicah pravi, da ima vsak otrok pravico do ustrezne
življenske ravni.

Aktivnost 7. Menjava vlog

Namen: Seznaniti mlade z različnimi pogledi na pravice, v tem primeru delo otrok (32. člen).

Materiali: Kopije Kart "Pogledi na delo otrok"

Potek:

1. korak: Sodelujoči naj se združijo v skupine po štiri. Vsakemu članu skupine razdelite po eno karto vlog, A,B,C ali D. Naročite jim, naj jih tiho preberejo, ne da bi jih kazali drugemu v skupini.
2. korak: Člana s kartama A in B naj tvorita par, enako člana s kartama C in D. Vsak član para ima 5 minut časa, da predstavi svoj pogled na vprašanje dela otrok drugemu članu para.
3. korak: Brez opozorila naročite parom naj zamenjajo vloge. A ima sedaj 5 minut, da predstavi B pogled na A-jevo stanje. Enako naredita D in C.
4. korak: Na koncu pustite parom nekaj minut, da dosežejo sporazumno rešitev problema.
5. korak: Prvotne majhne skupine naj se spet združijo. A in B naj razložita C in D svojo rešitev, enako naj naredita C in D.
6. korak: Skupina štirih naj nato poskusi skupaj izdelati sporazumno rešitev.
7. korak: Predstavniki vsake skupine naj prestavi stališča oz. rešitve vsem skupinam. Nato razpravljajte o naslednjih vprašanjih:
 - Ali je vaša skupina dosegla sporazumno rešitev? Ali je bilo to težko?
 - Ali misliš, da je Chris dekle ali fant? Ali je to vplivalo na vaše mnenje?
 - Kakšen vpliv je imela menjava vlog na vaše stališče?
 - Ali so sporazumi, ki ustrezajo vsem strankam vedno mogoči?

Variante: Premislite, kdo bi še lahko pretehtal upravičenost dela otrok? Izdelajte karte vlog za te osebe in ponovite aktivnost.

Napišite karte vlog za drugo situacijo, ki zadeva še druge otrokove pravice in ponovite aktivnost.

Karte "Pogledi na delo otrok"

Vloga A: Starš št. 1

Lansko leto je moj sin Cris, ki ima 13 let na sosednjem posestvu pričel obirati sadje. Tam je delal po koncu pouka, nekaj ur dnevno. Letos je Chris pustil šolo in dela po cele dneve. S tem se je v naši družini veliko spremenilo. V našem mestu je le malo delovnih mest. Nikoli nisem hodil v šolo, tako da zaslužim le malo. Prej smo imeli težave prihraniti toliko, da bi nahranili otroke, če tudi sva oba starša delala ob vsaki priložnosti. Sedaj, ko Chris prinaša domov denar, lahko kupimo nekaj več hrane, oblačil ali zdravil, kadar kdo od otrok zboli.

Chris je tako močan, kot vsak odrasel in lahko dela cel dan. Poleg tega menim, da bi otroci morali pomagati pri vzdrževanju družine, kakor že od nekdaj v naši družbi. Ponosna sem, da je Chris tako odgovoren in upam, da bodo tudi ostali otroci tako dobri delavci, kot je on.

Vloga B: Socialni delavec

Zelo sem zaskrbljena zaradi Chrisa, ki je pri 12.-ih letih začel občasno delati na posestvu. Pri 13.-ih je pustil šolo in sedaj dela cele dneve. Delo je težaško. Chris vedno izgleda utrujen in trpi od bolečin v rami. Rada bi, da obišče zdravnika da ugotovi, kakšne dolgoročne posledice to delo lahko povzroči.

Resnično menim, da bi moral ta otrok, tako kot drugi njegovi vrstniki obiskovati šolo. Chris nima prostega časa za počitek, igro in združevanje v skupine z različnimi aktivnostmi. Te aktivnosti so za zdrav razvoj otroka zelo pomembne. Noben otrok Chrisove starosti ne bi smel delati cele dni. Mnogo delavcev kadi cigarete, pije alkohol ali celo uživa mamila. Chris je premlad, da bi razumel nevarnost teh stvari.

Aktivnost 7. Menjava vlog

Karte "Pogledi na delo otrok"

Vloga C: Otrok

Jaz sem Chris. V šolo sem začel hoditi, ko mi je bilo 6 let. Pri 12.-ih sem začel na sosednjem posestvu obirati sadje. Tam sem delal od končnega pouka pa do mraka. Delal sem zato, ker so starši potrebovali več denarja za nakup hrane.

Sedaj sem star 13 let. V šolo ne hodim več, ampak cele dni obiram sadje. Delo imam rajši kot šolo. Tam sem se dolgočasil. Nikoli nisem razumel, zakaj se moramo učiti stvari, ki nas učijo. Ne vem, kako naj bi mi znanje pomagalo dobiti boljše delo. Želel sem dobiti delo in delati v resničnem svetu ne vse dni sedeti v šoli.

Sodelavce imam rad, četudi so starejši od mene. Ob pogovoru z njimi se veliko naučim. Z delom pričnem ob 6.-ih zjutraj, opoldne imam odmor za kosilo in delam do mraka. Takrat sadje, ki sem ga obral, stehtajo. Plačan sem po količini sadja, ki ga oberem. Več oberem, bolje zaslužim. Zaslužek nesem domov in skupaj s starši povečermamo. Nato grem naravnost spat, da se spočijem za naslednji dan.

Vloga D: Starš št. 2

Lansko leto je moj otrok Chris, ki ima 13 let, na posestvu pričel obirati sadje po nekaj ur na dan. Delal je po končanem pouku. Letos je pustil šolo in cele dni dela na posestvu.

Ni mi prav, da ne hodi v šolo. Bolje za nas bi bilo, če bi Chris dosegel izobrazbo. Vsi vemo, da tisti, ki zaključijo šolanje dobijo boljše delo in zaslužijo več denarja.

V začetku šolanja je Chris imel zelo dobre ocene, lansko leto pa je njegov uspeh padel. Učitelj je vedno govoril, da bi bil Chris lahko odličen učenec, mogoče bi šel celo na univerzo. Upal sem, da bo Chris dober zgled za naše mlajše otroke. Ne želim, da bi mu mlajši otroci sledili in pustili pouk. Rad imam svoje otroke in vsem želim dobro prihodnost.

Aktivnost 8. Igra s Kartami pravic in odgovornosti

Namen: Pojasniti mladi, da prinaša vsaka pravica v Konvenciji tudi odgovornosti.

Materiali: Učitelj ali vodja skupine naj izbere 12 "Kart otrokovih pravic" Konvencije o otrokovih pravicah z različnimi tipi pravic, ki so za mlade v skupini najbolj pomembne. Poleg tega za vsako skupino štirih šest krat skopirajte "Karte odgovornosti". Pripravite še pisala.

Potek:

1. korak: Sodelujoči naj se postavijo v skupine po štiri. Vsaki skupini razdelite 12 "Kart otrokovih pravic".

2. korak: V tem koraku naj mladi vsaki pravici dodajo po tri odgovornosti. Mladi v skupini lahko delajo posamezno ali v parih.

Če je potrebno, razložite potek igre na primeru, kot:

12. člen Konvencije o otrokovih pravicah pravi, da ima otrok pravico do svobodnega izražanja svojega mnenja. K tej pravici pa sodijo tudi obveznosti oz. odgovornosti, kot poslušati in pretehtati in spoštovati mnenja drugih.

Mladi naj vsako odgovornost zapišejo na novo "Karto odgovornosti". Na koncu bo imela skupina štirih 36 izpolnjenih Kart odgovornosti.

V tej fazi lahko vodja skupine igro prekine in z igro nadaljuje drugo uro, ko skupina s kartami igra spodaj predstavljeno igro.

3.korak: Sodelujoči naj "Karte pravic" položijo na kup, vodja skupine naj jih premeša in razdeli vsakemu članu skupine po tri. Enako storite z "Kartami odgovornosti". Ostale karte položite z licem navzdol na sredino mize.

4. korak: Bistvo igre je, da vsak igralec dobi tri "Karte odgovornosti", ki ustrezajo eni "Karti pravic", ki jih ima, ali dobiti eno "Karto odgovornosti", ki ustreza vsaki od treh "Kart pravic".

Zato prvi igralec vpraša igralca na levi, če ima " "Karto odgovornosti", ki se ujema z eno od njegovih "Kart pravic". Za primer:

"Imam pravico do zdravja in zdravstvene oskrbe, ali imaš kakšno "Karto odgovornosti", ki bi ustrezala tej karti?"

Če igralec na levi ima ustrezno karto, jo glasno prebere. Če oba igralca ugotovita, da si karti ustrezata, jo igralec na levi da prvemu igralcu.

Če ustrezne karte nima, mora prvi igralec svojo karto odložiti na vrh kupa na sredini mize.

5. korak: Levi igralec nadaljuje na enak način, kot je opisano v 4. koraku.

6. korak: Igra naj se nadaljuje v smeri urinega kazalca. Vsak igralec, ki ima tri "Karte odgovornosti", ki ustrezajo eni "Karti pravic" ali eno "Karto pravic", ki ustreza vsem njenim "Kartam odgovornosti", mora ostati v igri (da drugim daje "Karte odgovornosti"), dokler vsi štirje člani skupine niso dosegli cilja.

Opozorilo: Ob poteku igre mladi morda ne bodo enotnega mnenja, če karti ustrezata ena drugi. Lahko je več pravih odgovorov in vodja skupine mora

7. korak: Ko so vse skupine končale, skupaj razpravljajte o:

- Katere pravice imajo močno povezavo z neposrednimi odgovornostmi?
- Za katere pravice je bilo težje najti tri odgovornosti? Zakaj?
- Čemu v vaši družini dajete več poudarka, pravicam ali odgovornostim mladih? Kaj pa v šoli, vaši skupnosti? Kaj pa lokalne oblasti? Zakaj je tako?
- Zakaj je vam mladim lahko iz zakaj težko izpolniti obveznosti, ki jih imate?

Varianta: Ko so "Karte odgovornosti" izdelane, jih po skupinah lahko zamenjate. Tako imajo sodelujoči možnost izmenjave različnih idej o obveznostih.

Sledeče: Mladi naj na list napišejo deset najpomembnejših odgovornosti, ki jih imajo kot člani družine, šole, skupine mladih ali skupnosti.

Preberite študijski primer iz Velike Britanije, *Skrbniki zdravja otrok*. Spoznali boste, kako je skupina mladih pri pravici do zdravja upoštevala odgovornost do svoje skupnosti.

Aktivnost 8. Igra s Kartami pravic in odgovornosti

Karte odgovornosti

Imam odgovornost do...	Imam odgovornost do...
Imam odgovornost do...	Imam odgovornost do...
Imam odgovornost do...	Imam odgovornost do...

Ukrepanje v Veliki Britaniji

Skrbniki zdravja otrok

Otroci so se pogosto igrali na delu neobdelane zemlje blizu ene Osnovnih šol na obrobju Liverpool-a. Ta zemlja je postala divje odlagališče smeti in dom mnogih podgan. Tretje in četrtošolci iz šole so v okviru zdravstveno-izobraževalnega programa Otrok otroku označili okolico šole pregledali lokalne zdravstvene pogoje in ugotovili najbolj pereče težave.

Največja skrb otrok so bili pasji iztrebki, saj je to območje priljubljeno sprehajališče psov. Ugotovili so, da so iztrebki pogosto okuženi s parazitom *toxocaria canis*, ki povzroča obolenja ali celo slepoto. Odločili so se za izvedbo kampanije, v okviru katere bodo ljudi opozarjali na nevarnost za zdravje.

Otroci so pripravili lutkovno igrice, ki mlajše otroke opozarja na nevarnost pasjih iztrebkov. Spoznali pa so, da bodo morali na problem opozoriti predvsem lastnike psov. Zato so napisali in izdali letak, ki razlaga, zakaj so iztrebki nevarni. Poleg tega so zasnovali pobiralnike

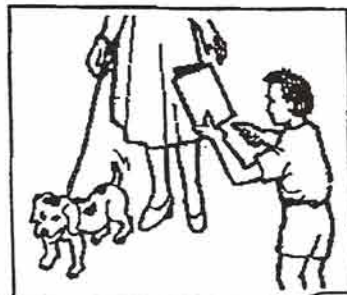
iztrebkov, narejene iz plastičnih vrečk in steklenic.

Če so otroci v okolici šole srečali sprehajalca psa, so ga opomnili na problem in mu ponudili pobiralnik.

Svoj napredek so v krožkih predstavljali tudi svojim staršem in učiteljem. Lokalne oblasti so opozarjali na neurejenost okolja šole. Dosegli so, da je predstavnik Komunale predstavil načrt za ureditev tega območja.

Namen programa Otrok otroku, ki se odvija po vsem svetu, je pomagati mladim ljudem pri izboljšanju zdravja drugih otrok in vse skupnosti. To je bil prvi tovrstni projekt v Veliki Britaniji. Otroci so postali vir praktičnih informacij tudi za odrasle, pridobili so izkušnje in spremenili mnenja o sebi. Kot je dejal eden izmed otrok:

"Prej sem mislil, da sem otrok, ki ni nikomur mar, sedaj pa se počutim bolj pomembnega".

Aktivnost 9. **Zavzemanje stališč**

Namen: Mlade opozoriti na to, da je v življenju vedno več primerov, ko je pravice otrok potrebno braniti.

Materiali: Kopije kart vlog "Zavzemanje stališč".

Potek:

- 1. korak:** Sodelujoči naj se združijo v skupine po šest. Vsaki skupini dodelite enega treh scenarijev.
- 2. korak:** V vsaki skupini trije sodelujoči prejmejo karto z vlogo A, trije pa karto z vlogo B, obe istega scenarija. A-ji in B-ji svoje karte ločeno preberejo in pretehtajo situacijo.
- 3. korak:** Eden izmed skupine treh naj predstavi vlogo. Če je potrebno, naj mu druga dva pomagata.
- 4. korak:** Mladi predstavijo vse scenarije, enega za drugim.
- 5. korak:** Po vsaki predstavitvi vlog se pogovarjajte o:
 - (Za osebo, katere vloga zanika pravice otrok) Kaj je bilo lahkega ali kaj težkega v vlogi?
 - Za osebo, katere vloga ščiti otrokove pravice) Kaj je bilo lahkega ali kaj težkega v vlogi?
 - Kakšni načini za ščitenje otrokovih pravic se vam zdijo najboljši?
 - Ali so bile uporabljene kakšne metode, ki so se izkazale kot slabe?
 - Ste bili že kdaj v taki situaciji?
 - Bi bilo v vsakdanjem življenju mogoče braniti pravice tako, kot v tej igri?
 - Je bilo lažje braniti svoje pravice ali pravice drugih?

Varianta: Mladi lahko napišejo podobne lastne igre.

Aktivnost 9. **Zavzemanje stališč**

Igra vlog - Scenarij št. 1: **Učna ura računalništva**

Vloga A:

Si vodja skupine mladih deklet in dečkov, ki se želijo izobraževati. Organiziral si tečaj računalništva, ki bo potekal na računalnikih v bližnji srednji šoli.

Vsi mladi so zelo navdušeni nad tečajem in ga želijo obiskovati. V šoli pa imajo samo pet računalnikov, zato se pouka lahko udeleži le pet učencev. Odločiti se moraš, kdo bo sodeloval.

Meniš, da bi morali imeti fantje prednost pri udeležbi. V tvoji skupnosti ima delo le nekaj mladih fantov in zato fantje iz skupine potrebujejo znanje. Ta tečaj bi jim dal oboje, znanje in samozavest.

Tudi nekatera dekleta bi se želela naučiti uporabe računalnika. Vendar se dekleta iz tvoje skupnosti kmalu poročijo, imajo otroke in delo doma. Poleg tega mnogo staršev meni, da delo z računalniki ni primerno za dekleta. Mogoče bi enkrat v prihodnosti lahko organiziral tečaj za dekleta.

Vloga B:

Si član skupine mladih deklet in dečkov, ki se želijo izobraževati. Pet mladih bo imelo možnost obiskovati tečaj računalništva v bližnji srednji šoli. Vsi ste zelo navdušeni nad poukom. Mladi v tvojem mestu težko dobijo delo, zato bi bilo dodatno znanje v veliko pomoč.

Pravkar si izvedel, da je vodja skupine določil, da se bodo tečaja udeležili le fantje. Meniš, da to ni pravično. Vsi, dekleta in dečki potrebujejo znanje, da bodo lahko vzdrževali sebe in svoje družine. Res so delo z računalniki v preteklosti opravljali v glavnem moški. Danes je na takih delovnih mestih vse več žensk. Če dekleta ne dobijo enake izobrazbe kot dečki, ne bodo nikoli imela enakih možnosti za delo, ki prinaša več denarja.

Opomba: Vlogo B lahko uprizarja dekle ali fant.

(Osnovano na 2. členu Konvencije o otrokovih pravicah, ki pravi, da imajo vsi otroci enake pravice, brez spolne, rasne, jezikovne, verske in etnične diskriminacije)

Aktivnost 9. **Zavzemanje stališč**

Igra vlog - Scenarij št. 2: **Razlike**

Vloga A:

Si srednješolec. Pred kratkim je v tvojo šolo prišlo več dijakov iz tujine. Govorijo drug jezik, imajo drugo vero in včasih zaradi verskih običajev ne pridejo v šolo.

Teh dijakov ne maraš. Njihove navade so ti tuje. Meniš, da se morajo poskusiti prilagoditi navadam tvoje skupnosti.

Posebno te moti, da med kosilom sedijo skupaj in govorijo svoj jezik. Ne razumeš ga in misliš, da se morda pogovarjajo o tebi.

Nekaj svojih prijateljev skušaš nagovoriti, da bi tuje dijake dražili, naj se vrnejo tja, od koder so prišli.

Vloga B:

Si srednješolec. Pred kratkim je v tvojo šolo prišlo več dijakov iz tujine. Govorijo drug jezik, imajo drugo vero in včasih zaradi verskih običajev ne pridejo v šolo.

S temi dijaki bi se rad spoznal. Zanima te njihova dežela, mogoče bi se lahko naučil nekaj besed v njihovem jeziku. Vendar jih eden tvojih prijateljev draži, moti med kosilom in jim govori, naj odidejo domov.

Hočeš, da tvoj prijatelj s tem preneha. Ne želiš prenehati prijateljstva z njimi, a meniš, da draženje ni pravično. Po tvoje je zanimivo, če so v vaši šoli dijaki iz drugih dežel. Želiš si biti njihov prijatelj.

(Osnovano na 30. členu Konvencije o otrokovih pravicah, ki pravi, da imajo otroci manjšinskih skupin pravico do izražanja lastne kulture, vere in jezika.)

Aktivnost 9. **Zavzemanje stališč**

Igra vlog Scenarij št. 3: Prodaja mamil

Vloga A:

Si preprodajalec drog. Prepričuješ najstnika, da bi zate prodajal mamila. Pojasniš mu, da bo vsak dan dobil določeno količino mamil, ki jih bo skušal prodati, ob koncu dne pa ti bo prinesel denar in ti mu boš dal delež dobička. Občasno bo dobival tudi drogo za lastno uporabo.

Najstniku povej, da si ga izbrali zato, ker se ti zdi pošten in te ne bo ogoljufal in pobegnil z denarjem. Opomni ga, kako težko je v tem revnem kraju dobiti delo. S tem delom bo zaslužil veliko denarja. Spomni ga, da bi z zasluženim denarjem lahko kupil veliko reči in kako dobro bi njegova družina živila.

Obljubi mu, da ga boš ščitil pred drugimi prodajalci mamil in pred policijo.

Vloga B:

Star si 16 let. Preprodajalec mamil te skuša prepričati, da bi zanj prodajal mamila. Denar potrebuješ, vendar nočeš uživati mamil, niti jih prodajati. Veš kako zelo so mamila škodljiva in da je bilo v kupčiji z mamili ubitih že veliko ljudi.

Preprodajalcu mamil hočeš reči ne, se pa bojiš kako bo reagiral, bo jezen, ti bo grozil sedaj ali kasneje.

Bojiš se tudi tega, kaj bodo odvrnili tvoji prijatelji, če zavrneš. Nekateri med njimi že delajo za tega preprodajalca. Tudi če se izvlečeš iz te situacije se bojiš in boš mogoče potreboval zaščito v prihodnje.

(Osnovano na 30. členu Konvencije o otrokovih pravicah, ki pravi, da naj bodo otroci zaščiteni pred uživanjem in prodajo mamil.)

Jkrepanje v Indiji

Restavracija Otroci ceste

Manoj je pobegnil od doma, ko je bil star pet let. Sedaj je star devet in se preživlja z raznašanjem hrane. Nizam ima šestnajst let, zadnjih sedem let je raztovarjal kamione. Gorakh, star štirinajst, se spominja, da je bil tepen vsak dan in primoran deliti zaslužke s starejšim človekom.

Za vse te fante, ki so živeli in delali na ulicah New Delhi-ja se je življenje spremenilo z ustanovitvijo organizacije imenovane Metuljčki.

Metuljčki je organizacija, ki se ukvarja z izobraževanjem in samopomočjo za otroke cest.

Na enem od srečanj so otroci ugotovili, da 75 odstotkov denarja, ki ga zaslužijo, porabijo za hrano. Zato so razmišljali o primerni rešitvi. Sklenili so, da bodo poskusili z odprtjem lastne restavracije. Za pomoč so zaprosili

nizozemski Karitas. Ta je dvanajstim dečkom v starosti od sedem do sedemnajst let omogočil deset dnevno izobraževanje iz

kuhanja, prehranjevanja, čistoče, iskanja kupcev in knjigovodstva.

Restavracijo so odprli. Posel kljub začetnim težavam teče vedno bolje. Poleg restavracije so izgradili tudi prenočišča in si s tem priskrbeli tudi dom.

Kljub temu da delajo cele dni, se udeležujejo dvehurnih izobraževanj, ki jih izvaja organizacija Metuljčki.

Fantje so se odločili, da bodo pomagali otrokom, ki so se znašli v podobni situaciji, v kakršni so bili oni sami.

Pogovarjajo se celo o nakupu tovornega vozila, s katerim bi lahko hrano razvažali in brezplačno delili na različnih koncih New Delhi-ja.

Aktivnost 10. Kaj so bistveni problemi?

Namen: Pomagati mladim ljudem ugotoviti, katera so bistvena vprašanja otrokovih pravic v njihovi skupnosti in ugotoviti, kakšne so razlike med posamezniki.

Materiali: Kopije "Kart otrokovih pravic", lepilo, velik list papirja za vsak par.

Potek:

- 1. korak:** Sodelujoči naj se zberejo v skupine po štiri. Razdelite materiale vsaki skupini.
- 2. korak:** Skupine naj izmed vseh "Kart otrokovih pravic" izberejo devet tistih, ki so najbolj pomembne za njihovo skupnost in jih izrežejo.
- 3. korak:** Skupine naj iz kart izdelajo "diamantno lestvico". Ta naj izgleda tako, kot je predstavljeno v spodnjem okviru.

	1		najbolj pomembno
2		2	zelo pomembno
3	3	3	srednje pomembno
4		4	manj pomembno
	5		najmanj pomembno

Karto z najbolj pomembno pravico položite na vrh diamanta (na vrh lista). Pod njo položite dve karti, ki sta po vašem mnenju še vedno velikega pomena. V naslednjo vrsto položite tri karte z srednje pomembno problematiko pravic, sledi vrsta dveh kart manjšega pomena. Na dno diamanta položite karto z najmanjšim problemom.

4. korak: Ko je diamant izdelan, otroci lahko karte prilepijo na papir.

5. korak: Člani posameznih skupin naj drugim predstavijo razloge za njihov razpored.

Kaj lahko mladi storite za promocijo in uveljavljanje Konvencije o otrokovih pravicah.....

Na lokalni ravni?

- Poglej v svoji lokalni skupnosti, če imajo otroci pri vstopu oziroma vključitvi v različne dejavnosti enake možnosti za izobraževanje, zdravstveno varstvo, rekreacijo.
- Lahko delaš kot prostovoljec in pomagaš pri zbiranju sredstev za organizacije, ki nudijo pomoč otrokom.
- Sodeluj v lokalnih akcijah, kot čiščenju okolice, kulturnih prireditvah...
- Piši članke in jih pošiljaj časopisom.
- O problemih se pogovori z občinskimi svetniki, svetovalci.

Na nacionalni ravni?

- Preveri, ali je tvoja država podpisnica Konvencije o otrokovih pravicah.
- Preveri, kdo je v tvoji državi odgovoren za izvajanje Konvencije o otrokovih pravicah in če so bili za izvajanje sprejeti ustrezni zakoni.
- Naveži stik s pisarno UNICEF-a in jih povprašaj, kaj lahko storiš za promocijo Konvencije.
- Pišite poslancem.
- Konvencija naj bo predmet pogovorov v političnem življenju.

Na svetovni ravni?

- Poišči države, v katerih se Konvencija o otrokovih pravicah ne izvaja.
- Pridruži se mednarodni organizaciji za človekove pravice.
- Kot potrošnik svoje mnenje lahko izraziš: z izogibanjem nakupovanja izdelkov tovarn, ki pri proizvodnji izdelka izkoriščajo otroke, onesnažujejo okolje, ne dajejo ljudem enakih pravic...